

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20
„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse 1.
f. 2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse
leto f. 3.—Pol leta f. 1.60
Pri naročilih in ravno tako pri „po-
slanicah“ se plačuje za navadno tristočno
vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 2 krat
Za veče črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10
soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu
v tobakarnicah „Via del Belvedere“ 179
in „Via della caserma“ 60.

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo pod naslovom: Vik-
tor Dolence v Gorici — Rokopisi
se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno
frankujejo. — Delalcem in drugim ne-
premožnim se naročnina zniža ako so
oglas pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Kedo se bije?

Pod tem naslovom je priobčil tržaški „Cittadino“ prav zanimiv članek o pomenu Hercegovinske ustaje, katerega v prostem prevodu tukaj priobčujemo.

„Ko smo slišali glas o Hercegovinski ustaji, dvomili smo o njej in žalostno pisali: nij ustaje. Toda zdaj ne more nihče več dvomiti o dogodkih, katere prevzame zgodovina, da jih izroči spominu bodočnosti. Vsakterega gane boj, kojega uže toliko dni vzdržujejo tlačeni zoper kruto in divje turško tiranstvo. Ustali so in ustajajo k boju; sočutja in ugodna voščila vseh svobodoljubov se jim naklanjajo, olikani svet jih časti z ljubeznijo, jim želi zmago. Po njih zmagi se povrne v tamošnje bogato in srečno deželo omika, ki je imela tam v davnih časih svojo zibel in brambo. Hercegovinci niso brez zgodovine, o času svojih kraljev in svoje politične avtonomije so se bojevali, da so drugim Evropejcem pomagali in jih rešili barbarstva. To junško in nesrečno ljudstvo sme od nas po pravici tirjati hvaležnost. Da je tlačeno, to ne dela nikake časti onim, ki zdaj svobodno živijo in zloženi v neodvisno narode. Tužno zdihuje uže več stoletji, ko barbar njegove žene skruni, otroke pa za sramotno, bodočnost hrani: njegove muke so nezasiščane, neštivilne njegove bolečine.

Ono ljudstvo je bilo nekdaj bogato, svoj gospodar in omikano, ko vsako drugo. Da je Beneški senat počastil svojo zlato knjigo, vpisal je v njo imena: Cernovicchi, Cossarza, Gozzi, Nogaro, Ziurani, Zorhani, Della Vecchia (Starica) Sandali, Chragno. Vse te družine so bile Hercegovinske. Moder in učen senat Dobrovniški sestavljen je bil skoro iz samih plemenitih Boznjakov in Hercegovincev. Ono ljudstvo išče po tem takem svojo preteklost, hoče zopet postati, kar je bilo, zgodovina njegova dokazuje, da je lažljivo, kar so nekateri dunajski listi o njem pisali. Isti Dunaj, kojega podkupljivo časnikarstvo psuje Hercegovinske Slovane, osvobodili so Poljaški Slovani.

Boritelji imajo preteklost, ne beračijo po imenu, ampak znebiti se grdega turškega, hočejo imeti svoje ime.

Antonio Venier, Michele Steno, Francesco Foscarri, Pasquale Malipieri in Cristoforo Moro, Beneški doži, imenovali so Hercegovinske družine izborne in mogočne (magnifiche e potenti) in take so bile v resnici.

Še se spominja ljudstvo svojih kraljev. Še mu je v spominu kralj Stefan Tortko, katerega je leta 1383 Beneški senat pozdravil po svojem Venier-ju, plemenitega in veleslavnega (illustre ed eccelso); nij so še zabili kralja Ostoja, katerega prijateljstvo so iskali papež in Benedko; lepa in veličastna so pisma, v kojih so zapisane obljube Bosnjaškega kralja, Stefana Tomasa, da bode radovoljno na pomoč prihitel, koderkoli bi barbarstvo žugalo civilizaciji, da bode njegovo kraljestvo vselej odprto krivično preganjanim, naj so knezi, naj je ljudstvo. Vidi čitatelj, da je bogata in veličastna zgodovina onih, ki se zdaj unstran dalmatinskih hribov bojujejo. Koga ne ganejo besede Bosnjaškega kralja Tomaža Ostric-a, ko stavi za podlago kraljestvu zatajevanje kralja samega ter preklinja kralje, ki so svojemu ljudstvu lažejo?

V kratkem članku nij mogoče popisati preteklosti onih, ki se zdaj bojujejo s turškim sovragom; toda kadar pozna zgodovino glavnih dogodkov zadevajočih osodo onega ljudstva, je mora občudovati in častiti.

Revolucija v Hercegovini je prava revolucija; veliko ljudstvo se vzbuja; v njegovih prsih je neizmerna ljubezen in neskončno sovražstvo. Mogotci se za-njo ne zganejo, za to se ono giba. Kak nasledek bo imela ta ustaja, tega ne more še nihče reči; ali jo bo mogel Turk zatreti, tega tudi ne more še nihče reči; a ona je dogodek, koji porodi druge dogodke. Pozdava se, da jo vevlasti opazujejo; ali jo pa skrivaj zavirajo ali podpirajo, tega ne vemo. Vendar beremo v Petersburškem listu nekoliko pomenljivih besedi, na katere bomo svoje čitatelje opozorili. „Slišimo,“ piše omenjeni list, „da bi se Porti nikakor ne gabilo, zlorabiti Hercegovinsko ustajo kot povod za nesposobne zahteve nasproti dvema državama na Balkanskem polotoku, — nasproti Črnogori in Srbiji. — To je gotovo, da se ne bo nikdo brigal za te zahteve, a vendar pa bi se vtgnilo pripetiti, da bi hotela Porta moč svoje vojske, obstoječe iz 300000 mož poskusiti in tedaj bi se imenovani dve državi s am i ne mogli z uspehom ustavljati. V tem primerljaji — o tem nij dvomiti — bi jima vevlasti pomagale. Na Rusko se smejo vsak trenutek nepogojno zanašati.“

Te besede se nam zdijo jako ugodne veliki stvari, katera je vzbudila Hercegovince k boji zoper Turke, a

več ne vemo. Kedo se bije unstran Dalmatinskih gora? Nesrečno pa junško ljudstvo, katero je, ko je bilo še mogočno in svobodno, svete boje bilo za evropsko civilizacijo. K miru složeni narodi, koji so postali sami svoji, naj z usmiljeno skrbnostjo in z verno ljubeznijo ogledujejo krvave dogodke; v vsakem poštanem srečju naj se vzbudi želja, da bi tudi onim nesrečnežem lepše zvede svetile in žarnejše solnce svojo svetlobo razlivalo na polja, kder se mladenči bojujejo in padajo, da bi osvobodili svojo ljubljeno domovino.

L. V.

Ustaja v Hercegovini.

Prešli teden so bili ustajniki srečni; more se reči, da ustaja raste od dneva do dneva, kakor kaka lavina. Okolo Trebinja so bili mnogi boji; ustajniki so se do bro držali in Turke vsakikrat zapodili po hudem k. n. Včeraj, 17. t. m. so prinesli dalmatinski listi vest, da so Turki zapustili Trebinje in da so ustajniki z naskokom vzeli tudi trdnjavo Poljica in trdnjavo Goransko. Nadalje se čuje, da so oblegli tudi močno trdnjavo Nikšić blizu Črnogorske meje. Če se jim posreči, da dobe v roke tudi to trdnjavo, po tem imajo v rokah trdno posejijo in popolnoma prosto komunikacijo s prijateljsko Črnogoro in tudi Avstrijo. — Poveljnika, ustašev okoli Trebinja sta Dalmatince Stazič in Slovenec Hubmajer, stavec iz Ljubljane in bivši artiljerijski podčastnik, ki ima poveljstvo čez topničarstvo. Ustaši so zapalili več turških vasi; tudi iz Trebinja bežeči Turki nekda požigajo kristjanske vasi. Sliši se sploh in nemški listi sami to priznavajo, da so ustaši dobro organizirani in da imajo spretno poveljnike, kijih prav dobro in pravilno vodijo. Moč ustašev pa od dneva do dneva raste, kajti Slovani od vseh strani hitijo na pomoč: ljudmi in denarom. — Najveselejša vest pa je ta, da je tudi Bosna ustala in sicer uže 13. t. m. okoli Višegrada na Srbski meji, do denes pa je cela Bosna v plamenih; ustaši se zbirajo okoli Berbiča, Dubiča, Kostanje in Banjaluke; to so vsi veliki in važni kraji, kar kaže, da je bilo v Bosni uže vse pripravljeno za ustajo. Pri Višegradu je na čelu ustašev nek Srbski kapitan Vlaković. — Srbska „omladina“, (zveza za oprostitev Jugo-

Listek.

Kedaj in kako je prišel Tolmin pod goriške grofe?

Ker so mi prišli še le sedaj listi letošnjega „Glasa“ v roke, mogel sem stoperv sedaj čitati sestavek „Tolmin kot kraj in okraj“ (podlistki št. 12—16). Ta spis, ki kaže potrebo poznavanja domače zgodovine, je vendar preveč pomanjkljiv in izraža na nekterih mestih kriva mnenja o našej zgodovini, ker č. g. pisatelj nij imel časa in priložnosti porabiti vse dosedaj znane pripomočke. O tolminski zgodovini posebej pisal je že ranjki Kafol v sl. Večernice. Njegov rokopis tolminske zgodovine je hranil ranjki volčanski fajmošter Rotar in sedaj ga ima menda volčanski kaplan č. g. Kumar. Več rečij o tolminski zgodovini je napisal St. Kocjančič v „Odgovorih na pitanja društva za jugosl. povestnico“ Arkiv za jugosl. pov. III.) in v Sl. Bčeli 1853, dalje v „Zgodovinskih črticah nabranih po Goriškem“ (Sl. Prijatelj 1854). G. pisatelj tolminske zgodovine v „Glasu“ nij porabil za starejšo dobo pravažne regeste „Documenta Historiae Frijulensis ab anno 1200 ad 1333“, katero je spisal D. Jos. Bianchi, Utinensis, v zbirki „Archiv für Kunde oest. Geschichtsquellen“ zv. 21, 22, 24, 26, 31, 36, 37. Ravno tako važno je tudi italijansko delo istega pisatelja: Documenti per la storia del Friuli, 2 zvezka in kot tretji „Del preteso soggiorno di Dante in Udine ed in Tolmino“, Udine 1844. Za novejšo zgodovino pa je neobhodno potrebna Morellijeva zgodovina, ki ima tudi o Tolminu mnogo stvarine, zlasti o vašem prepiru med Čedajskim kapitulom in dednim grofom tolminskim zaradi predprave, katere je prvi po Tolminskem užival.

V že omenjenem podlistku našel sem več napak, katerih mi pa nij mogoče vseh tukaj popraviti, izbral sem si le eno važnejih prašanj, kedaj in kako je prišel Tolmin pod goriške grofe.

Vsled darovalnega pisma cesarja Otona III. ddo Ravenna 28. aprila 1001 dobi eno polovico dežele med Sočo, Vipavo in Alpami Janez IV. patrijarh oglejski, drugo pa (nekoliko pozneje) frijulski grof Verihen (Verigand). Kako sta se patrijarh in grof to posestvo razdelila, se ne ve. Beržkone sta ga iz početka skupaj vladala, a že čez malo časa jima je svetovala previdnost razdeliti si ga. Kako se je to zgodilo se tudi na tanjko ne ve. Znano je le, da je bila pozneje cela Gorica in cel Solkan le grofova last, a na Tolminskem je bil z majhno izjemo le patrijarh gospodar. Če se sme torej iz poznnejih dogodkov na poprejšnje sklepati ostalo je Tolminsko z Buškim že v začetku pod patrijarhom.

Zato pa beremo, da je patrijarh Janez IV. l. 1015 desetino po Tolminskem čedajскеj cerkvi prepustil, pa si vendar pridržal duhovsko nadoblast. V tem izročilu se omenjate cerkvi sv. Danijela na Volčanskem polju in v Logu (Lane). To so najstareje vesti o naših gorah.

Šenkvirinska pogodba (S. Quirino pri Korminu) l. 1202 dala je goriškim grofom patrijarhovo polovico Gorice (kakor tudi Mosburg) v popolno last (cum omni proprietate). Kraj Gorica je bil od sedaj naprej popolna last goriških grofov brez fešdalne podložnosti s [po-

gojem, da pripade zopet patrijarhu, če goriški grof brez dedičev izumrde. A za svoja druga posestva je bil grof še vedno patrijarhu fevdalno zvestobo dolžan, ker l. 1077 so dobili patrijarhi teritorialno oblast čez Frijulsko, kateremu se je takrat gotovo tudi Goriško prištevvalo. Za frijulsko posestva goriških grofov (onostran dolnje Soče) ostala je ta fevdalna odvisnost ves čas patrijarške oblasti in tudi pozneje pod Benečani.

Drugače pa je s pravim Goriškim (brez ravnine ob desnem bregu dolnje Soče). To je veljalo vedno kot neka prehajalna dežela med jugom in severom, med Italijo in Nemčijo in zato se je prištevata sedaj tej, sedaj onej, zlasti dokler nij imela lastnega gospoda. A ko je začela moč goriških grofov narašati, nasproti pa patrijarška pešati, odtegnili so se počasi vazalni pokornosti tudi za svoja druga (nefrijulska) posestva po Goriškem, Kranjskem in Koroškem. Mesto tega podali so se v neposredno fevdalno odvisnost od države, to je iz listin zadosti dokazano.*) Kedaj se je ta sprememba; (kakoršno so bile v srednjem veku navadne), zgodila se ne more natanjko določiti, ker je trajala več časa, beržkone pa precej po šenkvirinskej pogodbi.

Ko so se tako goriški grofi patrijarške odvisnosti (vsaj deloma) iznebili napadali so tudi z večjo samostojno privatno posestva patrijarhova in si zdaj tega, zdaj onega prilastiti skušali. K tem posestvom spadal je zlasti Tolmin z okolico. Ali so imeli goriški grofi kako drugačno pravico do Tolminskega, nego pravo močnejšega, je težko dokazati, ker se ne ve, kako sta si Janez IV. in Verihen Goriško delila.

*) Czörnig, Görz und Gradisca I. pag. 569.

slovanov) katera šteje mnogo svojih po vseh jugoslovanskih deželah, pozivlja svoje privrženike, da se pridružijo hrečgovinskemu, ustanku. Dijake, ki so v Franciji, na Angležkem, Nemškem in v Avstriji, kliče telegrafčno. Vseled tega dohajajo na bojišče mnogi inteligentni mladenci, ki so izučeni na najboljših evropskih vojskih akademijah, in ti bodo organizovali vojsko in topništvo. Tope in drugo najboljšo orožje dobivajo ustaši iz Črne gore in Srbije. Pa ne samo v Bosni, ampak tudi v Albaniji je nekda začel upor in Albani so hrabri kot tevi. Nadalje je nek skrivni komitet izdal oklice na Bulgarskem, v katerem kliče naše brate Bulgare, naj bodo pripravljeni, da tudi oni v ugodnem trenutku planejo čez Turka. — Če se Bulgari ustanejo, potem bo vsa evropska Turčija od severne Bosne do Carigrada v ognju.

Kaj boče k temu počela srbska in črnogorska vlada? — V Srbiji so dovršene volitve in radikali, to je oni, ki hočejo, da Srbija odločno postopa proti Turčiji, imajo večino v novi skupščini. — Mei tam je prišel tudi knez Milan domov v Beligrad, pa občinstvo ga je sprejelo prav mrazo in z besedami: „Na vojsko proti Turkom!“ — Zbog tega je sklicel preplašen knez precej ministre skup, je skoro celi dan z njimi konferiral. A ministri, ko so zvedeli, da njih (konservativna) stranka ni zadobila večine pri volitvah, so se še isti večer odpovedali, katero odpoved je knez sprejel in hoče zdaj povabiti znanega Ristića, odločnega Srba in Jugoslavana, da sestavi novo ministerstvo. Ristić je najboljši srbski državnik; a njegovo ministerstvo pomeni akcijo. Včeraj se je prvokrat sešla nova skupščina; pričakuje se prav gotovo, da bo skupščina stavila precej odločno tirjatev knezu, naj Turku napove vojsko in naj hiti na pomoč bratom, ker to tirja ves srbski narod kot en sam mož. Če se knez ne vda tej terjatvi, potem je nevarnost, da ga narod odstavi. Prilika Turški napovedati vojsko je pri rokah, ker je Turška vlada v Belgradu protestovala proti temu da se v Srbiji nabira za ustaše in da jih Srbija podpira v vsakem obziru. — Iz tega je torej razvidno, da se mora v kratkem reč na Balkanu še vse drugače, zasukati. Črnogora je uže toliko kakor vojsko napovedala, ker mej ustaši je več 1000 Črnogorcev in Črnogora je prav za prav glavna trdnjava, arsenal, denarnica in skladišče za upornike. —

Kar se pa tiče velevlasti, so Avstrija, Ruska in Nemška sklenile, zadržati se popolnoma neutralne. — Samo to skoro neverjetno vest moramo zaznamovati, da je nekda Avstriji dovolila, da sme Turška izladjati svoje vojake v Kleku na Dalmatinskem obrežju. Klek je sicer turški enklave (jezik) v dalmatinsko zemljo, ki seza do morja; a do tega, namreč morja, ima samo Avstrija pravico. Če je ta vest resnična, potem zamorejo Turki priti do ustašev po dveh straneh. Listi so sicer prinesli vest, da sta do blizo Kleka priplavala dva turška parobroda z 800 vojaki, kateri si pa ne upajo na zemljo, dokler jim ne pride naproti turška posadka iz Mostara, ker jih nekda čaka 500 ustašev v soteskah in za hribi pri Drenovu, 400 pri Krapi in 600 pri Klepovici. — Če torej hočejo Turki v Hrečgovino, morajo čez hribe in soteske, kder jih čaka mesarenje in smrt. — Vendar pa bi morda z veliko močjo Turki vtegnili prihoriti si prelaz čez Klek in sliši se, da hoče turška posadka tija že 5000 mož. Vendar pa mi ne verujemo, da bi Avstrija v prid Turčinu, skoro bi rekli, prelomila neutraliteto, katero je obljubila varovati na vsako stran. To bi Avstriji odstranilo vse simpatije mej Slovani v Dalmaciji, na Balkanu in drugod. Zatorej pa skoro nij verjetno in v resnici so včeraj prišli telegrami v Trst, da nij na vsem tem nobene resnične besede.

Iz prošnje Dandola (od l. 1496), komendatorja opatije sv. Petra v Rosazzu, do goriškega grofa Leonarda bi se dalo sklepati, da je bilo Buško (in vsaj en del Tolminkskega) že l. 1085 v oblasti goriških grofov (Eppensteincev). V ojej prošnji za poterjenje vseh rošackemu samostanu darovanih posestev se bere sledeče: „Constat insuper, quod illustris dominus Henricus Gortia comes, dedit et donavit supra scripto monasterio contratum de Pletio cum omnibus adjacentibus montibus, alpiibus et pertinentiis, quorum montium fines sive termini versus Tarvisiam et plagam septentrionalem extenduntur usque ad dominium reverendissimi domini episcopi Bambergensis; versus autem plagam orientalem usque ad dominium serenissimi domini Maximiliani, invictissimi Romanorum regis; versus vero Tulminum et plagam australem usque ad dominium civitatis Austriae, et versus plagam occidentalem usque ad ditionem illustrissimorum dominorum ducum Venetiarum cum infra scriptis ruribus, villis et locis; videlicet: Sedula, Borianna maior, Borianna minor, Potaleh (Potoki), Creda, Melisca (Mlinsko), Idrisca (Idrijsko), Livisca (Livek), super Tulminum: Idria (Idrija pri Bači in ne nemška Idrija, ker poslednja je nastala še le po letu 1490), Livina (Ljubin) itd.“

Dasiravno se ta od Baucherja naznanjena prošnja vjema z drugo enacega zapopadka, ki se je hranila v nemškem jeziku v dvornem arhivu v Gradcu, in dasiravno je grof Leonard skoro z istimi besedami odgovoril v listini, ki je shranjena v državnem arhivu na Dunaji, vendar ne smemo verovati jej brez premisleka. Res je, da se je prosilec skliceval na listine in darovalna pis-

de. — Še „Triester Zeitung“, ki menda tudi simpatizuje s Turki, je včeraj dementirala to vest. —

Druge velevlasti posebno Nemška in Francoska se drže popolnoma passive in še listi v obeh teh državah le objektivno in malo poročajo o Hrečgovini.

Angleški glavni list „Times“ pa je on dan objavil prav v kramarskem štilu pisan članek, da namreč Angleži dobro vedo, da se Slovanom na Turškem godi krivica, a čas nij zdaj za njih rešitev, diplomacija mora gledati, da se ohrani turška vlada in Hrečgovinci lahko čakajo. Sreča, da John Boul igra v evropskem koncertu le malo piščalko in ne prvega violina.

Ruski listi, še oficijozni pišejo, vsi ugodno ustašem, vendar pa „Golos“ izraža bojazen, da ne bi se Avstrija preveč okoristila na Balkanu. — Vidi se iz vsega, da ruska politika meri na to, da bi Slovani sami, to je Srbija in Črnogora gospodarji ostali na Balkanu ali pa da bi se tam osnovalo novo kraljestvo; Rusija menda Avstrijo od strani gleda in tako diplomacija menda sama ne ve prav, pri čem da je; kajti dogodki ji bodo kmalo vzrastli čez glavo, kakor so ji uže večkrat, posebno v narodnostnih prašanjih na italijanskem in nemškem. — Naš poslanik v Carigradu je na hitrem odpotoval v Carigrad, da bo tam v družbi se svojim ruskim in nemškim kolegom svetoval Šultanu, naj skusi vpeljati predrugeče in naj pomiri kristjanska ljudska; pa to bo težko kaj pomagalo. — Zdaj ko se diplomati pričajo in sami ne vedo, kako bi se obnašali, je čas, da Srbija urno stopi v akcijo; navdušenje je veliko po celem Balkanu in nij dvomiti, da Srbiji priskočijo tudi druge male vlasti na jutro, kakor Rumunska in Grška. Če pa vse te vlasti s pomočjo ustaje po celem Balkanu gredo proti Turški, po tem bo konec gospodovanja polmesca v Evropi na veselje vsega omikanega sveta in na čast dozdej zatiranega Slovanstva. — Velevlasti bodo boječ se druga drugo mirno gledale dirindaj in konečno dogodke priznale, kakor so jih v Italiji. — Od Srbije je torej vse odvisno. Bog daj, da bi mogli prihodnjič poročati, da je Srbija stopila v akcijo!

Dopisi.

V Gorici, 18. avgusta 1875. — Danes se po celem Avstriji praznuje cesarjev rojstni dan; pri nas v Gorici se to pozna posebno po gibanju mnogih uradnikov in vojakov v paradi. Pretekli so časi, ko je neka mala stranka hotela z demonstracijami na ta dan dokazati, da Gorica nij več stara, lojalna Gorica; denes nij več duha ne sluha o neumnih demonstracijah; ampak v naši Nici kraljuje lep mir in sopet sluje Gorica kot najzvestejše mesto. — Bili so časi, ko so nekateri ital. radikali jezili se, če je kak tujec, posebno Nemec pokokal v naše mesto; a denes prav ti ljudje vse delajo in dosti pišejo, da bi le tujca privabili v zdravilni kraj Gorico. V resnici si tudi magistrat dosti prizadeva, da bi Gorico v tem zmislu povzdignil, kajti preskrbel nam je vode zadosti, če tudi slabe; zdaj dobimo lepo kopelj, katero bo zidalo posebno društvo, po tem misli magistrat uže letos skleniti, da se pokopališče prenese ali na dunajsko cesto, ali proti Šempetru. — Mi menimo, da bi bilo najboljšo, ko bi se pokopališče preneslo precej daleč od mesta, ali na velike Roje, ali pa v Panovec. — Povsod drugod bi bilo goriški lepi okolici na škodo; — če se premisli, da sprehod po dunajski cesti je najlepši, proti Šempetru največ obiskan. Če bo enkrat sedajno

ma, katera so se bajé v Rosazzu hranila, a pomisliti je treba, da je on 400 let pozneje pisal, nego so bila preona posestva samostanu darovana. Meje Buškega, kakor so v Dandolovej prošnji zaznamovane, gotovo ne izvirajo iz kake listine, nego zapisal je jih Dandolo sam tako, kakoršne so ob njegovem času v resnici bile. Ne terdim, da bi bil pisatelj vedoma kvaril listine, kar se darovanih posestev tiče, nego motil se je beržkone o času, kedaj so bila samostana darovana, in o osebah, ki so ja darovale. Ker so bili vsi v prošnji naštetih kraji za časa pisatelja pod oblastjo goriških grofov, mislil je, da so je ti samostanu darovali. Sicer je pa tudi mogoče, da je pat. Ulrich Eppensteinski (1085–1122) omenjene kraje svojemu bratu Eriku, goriškemu grofu, prepustil, in da je je potem ta zopet samostanu daroval. Iz navedenih listin torej še nikakor ne sledi, da bi bilo Buško iz početka last goriških grofov. O Tolminkem se more kaj tacega še manje terditi (kakor je storil g. Lukovič v 13. listu „Glasa“), ker se v Dandolovej prošnji le dva majhna kraja na Tolminkem omenjata. Tudi beržkone néso bili vsi gori naštetih kraji že l. 1085 (ali nekaj pozneje, toda l. 1083 gotovo ne, ker takrat še nij bil Ulrich, „ustanovitelj samostana“, patrijarh) Rosazzu darovani, ker so nekteri izmed njih gotovo še le pozneje nastali.

Razvidno pa je iz Dandolovej prošnje, da se je že, za njegovega časa razločevalo Buško od Tolminkskega in da je obsegalo tudi kobarijsko okolico s „Kotom“. Tudi to, da so se Tolminci in Bučani l. 1384 „prijateljsko združili“, kaže da so bili poslednji neodvisni od prvih, če tudi je morda stalo Buško glede mejne brambe pod Tolminkskim glavarjem.

(Dalje prih.)

pokopališče odstranjeno, po tem bomo gotovo kmal videli ulico najlepših hiš od Gorice do kolodvora. Če pa dobimo še predelsko železnico, o kateri se bo le skoro gotovo še letos odločevalo na Dunaji, po tem bode Gorica v malih letih dobila obraz lepega velicega mesta. Vsak Goričan pa denes prav dobro ve, da bo Gorica le po tem dobro napredovala, če ostane pod Avstrijo in to praktično prepričanje upliva na Italijane v Gorici tako močno, da se ne brigajo več za sanjarije in da je stranka, katera je kolaj po Gorici razsajala, popolnoma zapala. — Sicer pa en par let sem tudi v Gorici občutilo največje miserijo; nij kupčije, nij denara, nij zaupanja; to je vsakdanji refrain naših trgovcev in če bo reč še dolgo trajala in če nam n pride na pomoč zidanje predelske železnice, ne vemo kaj bo.

Naš kmet je tudi v prav žalostnem stanu, on ne bo nikoli mogel napredovati prav uspešno, če ga ne izpulimo iz rok oderuhom na deželi in v mestu. — Za to bo precej več nade, če začne enkrat na Goriškem pravo, edino delovanje. — Sicer pa je Goriški okoličan v javnih zadevah strašno zaostal; mislite si, zdaj pregleduje cenilna komisija izglednice po okolici, pa hoditi mora le vedno sama, le redkokrat je zraven kak lastnik, da varuje svoj interes pri vredjenji svojega posestva. Davek nas tare, pravite zmerom, pa se prav nič ne brigate za to, v katero vrsto pride vaše posestvo. Zalostno, pa resnično je to.

Šole v Gorici so se končale 14. t. m. Napredek učeče se mladeži nij bil letos tako dober, kakor prejšnjih let; iz programov razvidimo, da je bila naša slovenska mladina zelo zadaj potisnena, mej tem, ko so odličnjaki večinoma le Nemci. Na realki je en sam abiturient dostal maturo, vsi drugi, ki so jo delali, so padli. Pa tudi na učiteljskem izobraževališči Goriškem so nekda profesorji kandidate še precej z „dvojkami“ obdarovali; kedo pripravnikom tega ne privoščil za odhodnico v Koper? Sliši se, da imajo mej Lahi na tem zavodu le 3 (reci trije) kandidate „enojko“, mej Slovenci je nekda stvar nekaj boljša, da si bajé na vsem tem zavodu nobeden odličnjak nij. Od kod ta nepovoljen napredek? Ne motimo se morda, če terdimo, da utegnejo tega tudi nekateri gosp. profesorji sami krivi biti; kajti pitaje v šoli dijake z vsakoverstnimi psovkami in z grobijanstvom gotovo pri njih s tem ne užgejo veselja do učenja, ampak s takim ravnanjem ne dosežejo družega, nego da dijaki v učnji omerznejo, če ne celo obupajo in do profesorjev merzno gojé. A to če, bi bilo treba, dokažemo. —

Gosp. Luka Lavtar učitelj na izobraževališči v Gorici imenovan je za učitelja na mariborsko učiteljske. Pravijo, da je bil dobra učiteljska moč. Pripravnikom se je zdel preoster; mesto njega pride menda v Koper g. prof. Križnič. Veselilo bi nas, ko bi se ta vest uresničila, ker gosp. K. je naš domačin, verl narodnjak in sposobna učiteljska moč. —

Ker smo ravno pri šolah naj omenimo šolskih prenaledb, ki se zdaj vršijo v Gorici in katere so natančno razložene v zadnji števec. Soče prav na tem mestu. — Mi torej dobimo v Gorico izobraževališče za učiteljske, na katerem se bode podučevalo v nemščini; le 3 ure na teden so odmerjene materinščini. — Dekliška vladnica, ki bo naslonjena na izobraževališče bo popolnoma nemška in prav tako se bo na deški vladnici, če reč prav razumemo, vpeljala nemščina. — Iz tega sledi, da hoče ustavoverno ministerstvo popolnoma izbaciti narodna jezika iz izobraževališča v Gorici ter počasi vpeljati nemščino tudi na ljudskih šolah po deželi. Germanizacija je torej cilj in konec našega šolstva in kar smo po tolikih bojih pridobili, hoče se nam sopet vzeti na popolnoma nepostaven način. — Enako hoče postati izobraževališče v Kopru aparat za germanizacijo, ker tam, kakor tudi v Gorici, se bo v 4. letu tirjalo, da se kandidatje in kandidatnje pri praktičnih vajah poslužujejo samo nemščine. Mi uže denes protestujemo proti taki strogi germanizaciji v interesu šolstva in našega naroda ter izrazujemo nado, da bode deželni in državni poslanci do skrajne meje ustavljali se nepostavim in nepravilnim nameram ministerstva.

Kaže se torej, da se nam bližajo prav slabi in resni časi in prav zaradi tega mi na Goriškem moramo misliti na mir v domačem tabru; pa ne na gužji mir, ampak na tako spravo, ki se opira na skupno pomnožno delanost in na skupni energični upor v mejah postave. Če bode pri nas posrečila se pametna in čestna sprava, uplivalo bode to tudi na druge naše brate po Slovenskem, kajti čas je, da neha tista zagrizenost in osebna zavist, ki uže a priori vse obsodi, če ne pride iz rok nekaterih gospodov; čas je, da neha intriga, in da začne doba pravega rodoljubja, ki kliče vsacega brez izjeme, da položi svoj dar na altar domovine. — Veselilo nas je, ko smo čitali v št. 32. „Glasa“, da se tudi druga stranka vjema v glavnih potezah z uvodnim člankom v 30. št. „Soče“. — Ta članek je v resnici posredovalen in načela tu izrečena so skoro prav tista, katerih smo se držali vsi goriški Slovenci pred preprirom, katerega uzrokov nočemo denes ponavljati. — Liberalna stranka bo menda z redkimi izjemami roko podala k pametni spravi; prav malo bo takih na Goriškem, ki bode rekli: „Jaz sem liberalce, kot tak se ne morem družiti s klerikalei!“ Kljubovalci a tout prix so pri nas bele muhe.

Sicer pa je na Slovenskem še precej takih „intransigentov.“ (Glej zadržanje dveh listov nasproti „Soči“, ko se je pogajala z „Edinostjo“ zaradi lista) pa

tudi ti bodo morali vdati se občenemu nuenju, ali pa zginiti iz pozorišča.

Mi smo hoteli pisati članek „beseda goriškim rodoljubom“ odgovoriti in ga opozoriti na nekatere stavke, s katerimi se ne vjemamo; to je pa storil v zadnji „Soči“ dopisnik iz Tolmina. — Zatorej nam ni treba za denes dalje govoriti o tej reči. — Sklepamo pa zagotavlja, da se je našlo stališče za porazumenje, da se dotične obravnave prav zdaj vsrjo in da je najboljša nada, da uže v kratkem začne skupno delovanje za narod v duhu prave sloge.

Iz Gor, 15. avgusta. (Izv. dop.) — Po vsem Goriškem se je že začelo slovensko ljudstvo narodno in v omiki več ali manj zavedati, le v naših gorah še spi v tem obziru spanje pravičnega. Žalostno je sicer za rodoljuba to priznati, toda potrebno je, da zveemo naše pomanjkljivosti in slabosti, kajti nič nevarnejega ni, nego kadar se človek sam sebo slepi in z napačnimi pojmi o svojem stanju in svojih potrebah samega sebe v brezskrbno nedelavnost zaziblje. Res je sicer, da se naša mladina v tako imenovanih šolah za silo nauči za si. brati in tudi pisati, a s tem je njena omika dokončana, ker ni bil vzbujen v njej nagib k samosvojem izobraževanju na dani jej podlagi. Ljubezen do čitanja se le redko najde pri naših ljudeh. Res je, da se ljudje v velikem številu zapisujejo v družbo sv. Mohora, a vse to le zaradi neke imenitnosti in da dobé mnogo knjig za mali denar, a beró je ne! Le ob nedoljkih in nekaj časa po zini primejo katero knjigo v roko, toda bolj iz radovednosti, nego ukaželjnosti.

Pa saj tudi ljudstvo nema časa brati, ker mora vse svoje moči v bojevanji za vsakdanje življenje porabiti. Tirjatve do kmetov in njih lastne potrebe se namreč vedno bolj množé, a ne v enaki meri pridelki in sredstva za življenje. Ne da bi manjkalo pogojev za to, nego naš kmet je preindolenten, preveč konservativno starih navad se deržeč. Glavni vzrok tega je prevelika odстранjenost in ločenost od družega sveta, ki izvira iz pomanjkljivih komunikacij, po katerih se morejo nove ideje in omika tudi v najoddaljene kraje širiti. Res je, da se je v novem času mnogo cest sezidalo in že se kaže njih blagodejen vpliv, ob cestah so ljudje veliko bolj vzbujeni. A vse drugače je v oddaljenih kotih in grapah. Zaradi slabih poti ne morejo otroci ali celo ne, ali vsaj ne redno šol obiskovati in tako je pot omiki a priori v deželo zabranjen. Noben list, noben glas prosvete ne zahaja v take kraje in zato je mogoče, da nekateri ljudje res mislijo, da je Soča posebna krivoverska sekta. Nek spoštovauja vreden mož mi je z vso resnostjo pravil, da kdor „v Sočo“ veruje“ ne umre, nego nekako pogine, kakor živina in po smrti jako čudno smerdi!

Ne bodem preiskoval, kedo je take abotnosti ljudem vcepil — sami se je gotovo neso umislili —, raje skrbimo, da se to v prihodnosti spremeni. Zato pa nam je treba šol, dobrih narodnih šol in sicer mnogo šol, katere vodijo sposobni, značajni učitelji. Neobhodno potrebno je, da se združeno možno na nevedno ljudstvo delujemo in odnehamo oš neplodnega sčuvanja in zblodovanja, ki rodi le gori popisan sad. Opustimo vse osebno merjenje, vsa obrekovanja in kljubovanja ter delajmo z nerazdeljenimi silami za omiko in svobodo naroda!

Iz Cérkne 14. avg. 1875. (Izv. dop.) V nedeljo 8. t. m. smo imeli: Cerkijani radosten dan. Po 11. uri so jeli možnarji pokati in hriboveci so bili ravno iz cerkve grede iznenadeni-kaj bo. Kmalu pa gre gosp. okr. glavar v uniformi iz svojega staniša spremljan od duhovnikov, uradnikov, vseh 24 občinskih zastopnikov in družih odličnih oseb v predsedniško dvorano, katera je bila lepo okinčana. Ondod se ustopi gosp. glavar pred zbrano gospodo in lepo slovensko naznani pomen veršujoče se ceremonije; namreč, da ima našemu verlemu županu zlat križ pripeti, katerega mu je presviti cesar, Franc Jožet, podeliti blagovolil. Ko se je to zgodilo, zagode domača godba pod oknom cesarske himno. Ko je bila ta končana, se je gospod župan za prejeto čast blizo tako-le zahvalil: Slavna gospoda! Nikoli bi se ne bil nadjal te časti, ki mi je danes došla. Dobro vem, da sem popolnoma priprost kmet brez vseh študij in jaz se nobenih taci zaslug ne zavem. Ker pa mi je visoka vlada vendar tolike časti storila, in ker mi slavna gospoda se svojo nazočnostjo, za katero sem ji zelo hvaležen, priča, da se s tem poslavljenjem ujema, zato si bom pa zataprej vse prizadjal te časti vreden biti. Slavna gospoda naj pa blagovoli z mano presvitemu lesarju zaklicati: Živio! živio! živio!

Po dokončanih živio - klicih smo dvorano zapustili in godba nas je peljala v drugo dvorano k. g. Wagentrutzu na objed.

Med izvrstnim objedom smo se kaj prijetno zabavljali. S časoma se je jelo napivati, in celo pikantno napivati. Spodaj na mostovži pa je domača godba hvalevredno svirala in stran hiše so pokali možnarji, da se je vse treslo. Proti večeru se je društvo zelo zadovoljno domov razšlo.

Pred kratkem je naš oča župan dobil še drugo dobro darilo za najboljši izdelek kmetijske statistike.

Kdor ve, da naš župan ni nijednih hlač v šoli raztergal, ampak da je le samouk, in se nij po sveti mikal in likal, vendar pa vsa opravila velikanske županije in

državno pravdnštvo dobro sam opravlja, ta ne bo mogel vzeti povekševalnika, da bi mu ugovarjal. On, je naraven mož-brez zvijač, brez zamere in brez serda—punžen; toraj Bog ga živi mnogo let!

Trst 18. avgusta. Razglasila se je vest po časnikih, kako vlada pazi na slovenske barve v Trstu in v okolici. Nek dekret od 1868 leta prepoveduje razobešati ptu'e zastave, ako nij cesarske zraven. Dobro, naše barve belo modro in rudeča bile so v državnem zboru kot postavne spoznane, a zdaj mora stražiti cesarska zastava slovensko, kar nas kompromituje pred svetom, kajti mi smo zvesti Avstrijanci, branili smo prestol in ohranili, in Bog zna ako se nam ne bo zopet prilika ponudila stati na braniku za cesarja in dom. Takrat bo Slovan gotovo tudi gorečno sukal svoj meč, za to pa naj se svetinje naroda, kar je v prvi vrsti prapor, na tak način nekako ne preganjajo in z nogami teptajo v očigled rovarskih Lahonov in družih neslovenskih narodov. „Cittadino“ ščuje vedno vlado na nas, češ, zakaj se ne prepovedo take zastave na vsak način, ki nij so deželne in ne avstrijske, ampak panslavistične. Da bi „Cittadino“ le toliko strahu imel, kot imamo Slovenci panslavističnega duha, ozdravil bi se na mah. K stvari! — Tukajšno telovadno laško društvo ima zastavo, katero prepovedujejo vse vlade svojim podložnim in društvom in to je rudeči prapor revolucije; a tržaški gimnastikarji se sklicujejo, da je to mestna ter deželna zastava; to je laž in vlada tega ne spregleda. Zastava je in bo vedno bela, to so mi uže stari okoličani rekli, da je zastava sv. Jušta bela, to se vidi tudi pri procesiji o sv. telesu, ko se nosi mestna zastava okrog spremljena od uradnikov v obleki 16 tega stoletja, toraj je faktum, da ima telovadno društvo res prapor, kateri gotovo nij opravičen. Te zastave pa visijo po raznih krajih okolice, na kar slavno vlado opominjamo — in tudi bistro oko sl. policije, da ne postane en dan nemir, kajti nij dolgo od tega, ko so razkačeni kmetje hoteli pluniti na posestvo tržaškega gospoda, na katerem je vihrala rudeča zastava brez skrbi mej tem ko so žandarmi na Proseku doli potegnili in konfiscirali postavno zastavo, in je tam le pametni kmet reč tako pomiril, da se ni zgodila nezgoda. Kaki nasledki bi znali nastati po takem ravnanji, to naj pomisli slavna policija.

Lepo omiko tržaške gimnastike znači ravno sedaj čin, ktereга moramo objaviti.

Nemško telovadno društvo „Eintracht“ praznovalo je v nedeljo svojo 12 letnico in posebno veslarski klub. Pavabili so vsa taka društva in meji temi tudi lahonsko gimnastiko, pa omikanci so odgovorili, da ne pojdejo z krompirjem nikamor (non vogliamo andare colle patate) pa ko se društvo „Eintracht“ v Mile odpelje, vesla za njim eno uro pozneje telovadno društvo lahonsko z rudečo zastavo, čeravno jim je policija prepovedala; ne znam pa, če je policijsko oko to videlo; jaz sem videl dobro. Zakaj da so tudi laški telovadci šli v Mile je znano; namreč zato, da pokažejo, kako umejo mir ceniti in kaka je njih omika.

Iz slovenskega Trsta 18. avgusta. Lepo je videti, ako človek iz mesta na deželo gre, da se narod slovenski živahno giblje. Serce poskakuje radosti, ko sliši lepo ubrano petje slovenskih slavčkov, kmečkih funtov. V Skeduji, kamor me je v nedeljo gnalo je tako petje, bil sem iznenaden. Cerkveno petje, ktereга vsako leto na ta dan poslušam, genilo me je neizmerno, toliko bolj, ker sem slišal kako narodno melodijo.

Ko pa je sveto opravilo končalo, in se je potožni ljud napotil iz božjega hrama, spremljala ga je korajzna narodna marsaillesa. „Naprej zastava Slave“, človek je je prej molil in premišljeval pobožno, naenkrat ga zidami krepki glas orgelj in ponosno stopa na prosto, ter vošči v daljino H-reogovino bratom zmago. Da je petje tako izvrstno, zahvaliti se je občesposťovnemu gospodu učitelju Cenčurju, kateri zasluži istinito prvo mesto v okolici. Slava mu! Mej tem ko se nahajajo uneti rodoljubi po Trstu in okolici, dobi se tudi semtertje kak izmeček.

Neki Miha Koruza se je ne davno prav čudno izrazil proti inteligentnim gospodom, mej ktere se tudi on prišteva, toda zgreši daleč svoj cilj, da nabiranje novcev za uboge sirotein sploh delati za narod, ne pristojta nekemu delalnemu rodoljubu, ter je nasvetoval, naj omenjeni rodoljub rajši gre „šajtergo“ voziti, kakor za narod delati in za uboge sirote denar nabirati.

Mi se v prvi vrsti ne čudimo gospodu Koruzi, ker poznamo njegovo izobraženje le po tem, da je morda nekdanj dobro znal koruzo meriti ali barantati. Misli le g. Miha Koruza da, se človek še le pri barantaču začne? in da sihomak ni zmožen delati za narod, temveč le bogatin. Čudna je ta ideja. Vsi smo poklicani delati za narod; resnično pa je, da bi narod propal prav kmalo, ko bi se zanašal na delovanje tržaških bogatinov, ki se kakor g. Koruza boje vsake lahonske sence. Nam je vse eno; ali objavili smo to, da bo rodoljub, kateri materialne in duševne moči žrtvuje za narod, znal, kedo je Miha Koruza, drugo pa da se bo g. Miha Koruza v prihodnje nekoliko drugače vedel in zgubil strašljivost, ktera ga smešnega dela, pri izobraženih Slovencih, v krogu katerih se govorijo reči o njem, ktere so le obžalovanja vredne.

Vsak parnik, kateri v Dalmacijo od pluje, nese novih moči upornikom več ali manj, tudi orožje se je odposlalo; naši slovenski sinovi so tudi gorke kovi; nekaj jih je vže odrinilo in pričakuje oddelkov. Iz bojišča prihajajo dan za dnevom vesele novice; ustani se vedno hrabro drže, in upati je, da bo skoraj vsplamtelo v vsej turški jugoslaviji.

S Krškega 31. julija (Izv. dop.) (konec.) Ako bi hotel občinske razmere na Dolenjskem obširno razpravljati, moral bi svoje poročilo predolgo raztegniti in s tem bi najbrže veliko večino Sočnih čitateljev dolgočasil. Zato naj v kratkem poročam o svojih pozvedbah in razložim svoje mnenje. — Deželni odbor Ljubljanske občine tudi večinoma v slovenskem jeziku z občinskimi uradi, pa se v njih gospodarstvo redko drugače vtiča, nego kadar gre za dovoljenje prikladov. Pri vsem tem pa uradujejo, kakor sem uže zadnjič omenil, malo da ne vsa županstva, na Dolenjskem izključljivo po nemško in sicer ne samo v takih krajih, kder nadvladujejo nemškutarski elementi, kakor n. pr. v Krškem, ampak tudi tam, koder se občinski zastopi ponasajo z narodnjastvom n. pr. v Novem Mestu. Jaz ne vem, kaj bi prav za prav o takih narodnjakih mislil in kako bi jih kvalifikoval, kateri v čitalnici, pri zidani narodnega doma in celo pri volitvah jasno in pošteno razvijajo svojo pravo zastavo, v mestnem zastopu pa, kder so prvi in pravi gospodarji in kder bi jo morali najponosnejše povzdigovati, tam jo stramožljivo, da ne rečem servilno pobešajo, zavito v črno-rudečo-zlate povoje. Prav tako se mi zdi postopanje slovenskega urada, kateri v nemščini posluje. — Pred občinskim uradom v Krškem videl sem mnogo „Kundmachung“ pa nobenega razglašaja, v mestnem cenilniku so bili napolnjeni nemški-in prazni slovenski prodali l. t. d. iz česar bi se moralo soditi, da se občinske zadeve in naredb. samo za nemškutarje razglašajo — ker pravik Nemecev tukaj nij, — in da poštanim Slovencem ne treba vedeti, kaj se v občini godi.

Pravega zanimanja in gibanja za občinske zadeve se na Dolenjskem sploh malo zapazuje, kar uže jasno kaže to, da se malo kde brigajo za volitve občinskih zastopov. V mestih Krško in Kostanjevica nij bilo novih občinskih volitev, kakor so mi pravili, uže nad 9 let; v tem času je mnogo obč. svetovalcev pomerilo, tako da se k sejam komaj nabira postavno število zbornikov. Meščanje se za to ne zmenijo in glavarstvo, katero bi moralo po postavi za to skrbeti, da se volitve koj po preteku vsake triletne dobe ponavljajo, je menda še zadovoljno, da je nikdo na to postavno dolžnost ne opominja. Saj grede stvari vendar svoj pot in menda tako, kakor ono želi. Bog ve če bi hotel tudi drug mestni zastop tako plesati, kakor se od zgoraj živžgal Kolikor sem pozvedel, se tudi občinsko gospodarstvo na Dolenjskem sploh ne more redno in polno imenovati, in to je ravno krivo, da nekateri župani brez mrmrjanja dolgo čez postavno dobo prenašajo križe in nadloge svoje težavne, z mnogimi žrtvami, kakor s trajem zaraščene službe. Prav primitivne račune še tu pa tem polagajo, ki se navadno od pohlevno udanega svetovalstva en bloc potrjujejo, o proračunih pa še mnogi župani ne poznajo ne pomena ne koristi in za to se še v mnogih krajih občinski stroški skladajo po starih navadah in tako se opravljajo tudi roboti, kedar je treba v občini kako javno delo narediti. Vse te razmere izvirajo po mojem mnenji iz nevednosti in otrpnosti ljudstva, in iz preslabega nadzorovanja pristojnih deželnih in političkih oblastnj, katere bi morale pa ne samo nadzorovati, ampak tudi pogostoma podučevati, ter tako polagoma vtemeljiti zraven rednega občinskega gospodarstva tudi to, da se bo ljudstvo sploh zavedalo svojih pravic in dolžnosti in se po tem tudi samo brigalo za javne koristi občine.

Se neke zanimive prikazni v Krškem naj omenim preden se dalje podam; ta je slavna(?) „Bürgergarde“. Ona hoče imeti zgodovinski pomen ter segati v one tužne čase, ko so morali Dolenjci svoj dom braniti neprestanih napadov turških barbarjev. Pustimo ji ta pomen, naj se ga veseli v svojih nedolžnih vojaških igrah in vprašajmo jo samo, ali meni, da so se tudi slavni nje pradedje, ko so blago in življenje v krvavih bojih žrtvovali za svoj dom in za svobodo, stamovali svojega poštenega, slovenskega imena ter svojim pogumnim četam nadevali ime a. a. l. „Bürgergarde“. Dvomimo! — Krška garda obstoji iz kakih 50 glav, in je kar se more reči, dobro organizovana; na čelu ji stoji viteški kapitan, prav posebej prijatelj Slovincem, kar je jasno pokazal, ko je nekdanj v uradu prav estetično prevodil izraz „liquidirt“, menda samo v dokaz, kako visoko spoštuje narod, med katerim mu je živel.

Garda ima svoje vaje navadno ob nedeljah zjutraj. O takih dneh ropota bobnar uže prav rano ob zori po mestnih ulicah gor in doli, kakor bi jih imel sobnati cele regimente skupaj. To je pač zelo nadležna navada in gotovo bi bil posebno rahločuten, njezni spol viteškemu kapitanu prav hvaležen, ako bi jo za vselej odpravil. Zaradi 50 soldatkov celo mesto iz sladkih sanj predramljati, je naj manje nedelikatno; saj bi spreten buditelj v istem času lahko vsakega posebej rahlo za uho stresel in tako bolje na tihem prebudil in privabil. Kaj menite gosp. vitez Pok?

Če sem morda še kaj na Krškem pozabil, poročim prihodnjič naz Rake ali pozneje.

Politični pregled.

Ustavovorni listi pravijo, da je Dunaj središče, kjer se dela zdaj politika gledé jutrovega pitanja. Skoro neverjetno, da se je Gorčakoff podvrigel Andrassy-ju, kateri ima ustajo v Hercegovini vsaj na videz za malenkost, ker se je iz Dunaja sopet podal na njegov poletni sedež v Terebes. Avstrijska vlada je poslala v Dalmacijo pešpolk Ramingov, ki je bil dosedaj v Presburgu in pa en bataljon lovcev; najbrže odide tudi slovenski polk Kuhn v Dalmacijo. Reservisti dalmatinskega polka Wesser so bili nekda poklicani k regimentu v Gorico, pa prišla sta nekda samo 2, ker drugi so vsi v Hercegovini. Vsled tega je Cesar podelil na njegov rojstni dan vsem dalmatinskim vojaškim begunom pomiloščenje.

„Slovenski Narod“ je bil konfisciran prejšnji teden 2 krat, ker je Slovence spodbujal, da gredo na pomoč ustašem. Vkljub temu pa je nekda še precej Slovencev iz Kranjskega odšlo v Hercegovino. Denešnji „Narod“ je sopet konfisciran.

V Pragi je 15. t. m. kardinal-nadškof knez Schwarzenberg obhajal 25 letnico; slovesnost je bila velikanska in sijajna; jubilaru je gratuliralo ministertvo, po tem vse česko narodno plemstvo, mnoga česka društva itd. Tudi cesar in cesarica Marija Ana sta poslala posebna pooblaščenca, da mu čestitata. Minister Chlumetzky je odpotoval v Švajco; menda se bo tam učil, kako svobodne federalistične države napredujejo v vsakem obziru tudi v obrtniji in kmetijstvu. Druzihi važnih novic nij v Avstriji.

Na zunanjem se še bolj bavijo z ustajo v Hercegovini, kakor pa pri nas. Italijanski listi poudarjajo, da ukljub diplomaciji se mora rešiti jutrovo pitanje in želé ustašem, da bi se oprstili tujega jarma, kakor so se Italijani.

Francozi so tudi zadovoljni, da jenja turško barbarstvo. S kratka povsod imajo Slovani, ki se bore za narod in svobodo, velike simpatije, razun na Angležkam, kder računijo le z mošnjo.

Srbski listi priganjajo vlado na vojsko s Turki. — Iz Carigrada pa dohajajo vesti, da visoka porta ne more dobiti denara, (še Angleži ji nočejo posoditi) da je v največi zadregi in da ne more poslati dosti vojakov proti ustašem. — Nekda odide 20,000 mož pod poveljstvom Nedvijib-paše v Hercegovino. — S temi bo Turška malo opravila. Iz tega se vidi, kako ugodno priliko imajo Srbska in druge države na Balkanu, da se popolnoma osvobodijo. — Vse drugo o bojišči smo poročali na drugem mestu.

Nemci so v Detmoldu 16. t. m. slovesno odkrili spominek Arnima, ki je bil potolkel Rimljane v Teutoburskem gozdu. Nemški cesar sam je bil nazoč. Ta slavnost ima velik pomen za Nemce.

Razne vesti.

(**Rojstni dan Njih Veličanstva**), se je tudi v Gorici slovesno se sv. maše obhajal. Po mestu sti predvečer svirali obo godbi vojaška in mestna. Vstavili ste si godbi pred glavarstvom in pred palačo knezo-nadškofa in to prvič letos v Gorici. To je tudi znamenje časa!

(**K pevskemu društvu „Slavec“**) so nadalje pristopili kot ustanovniki: č. g. Rutar ravnatelj na Sv. Gori, g. profesor Plohl v Gorici.

(**Program**) goriških srednjih šol in dekliške nemške šole smo si morali po stranski poti priblerati, a prepozno, da bi mogli uže danes o njih poročati. Prihodnjič! Za danes obračamo pozornost naših čast. čitateljev posebno na program nemške dekliške šole; je zares klasičen!

(**Nadalje so darovali za Hercegovinske sirote.**)

V Dornbergu: Kerševani France 1 f., Rojic Anton 1 f., Zorš Jernej poštar 1 f., Bandel Andrej 40 sold., Kavčič Andrej kmet 40 sold., Saksidar Janez 20 sold., Kadunc Janez mlinar 2 f., Luznik Andrej 20 sol., Mrevle Jozef 40 sol., Sinigoi Jozef 30 sold., Eno društ. pri kerčmarju Drejšku 1.10, Berce Anton cerkvenik 20 sold., Vodopivec France kmet 20 sold., Sinigoi Jozef, kerčmar 1 f., Budihna Janez 20 sold., Baša Jozef 20 sold., Tonkli Maria 1 f., Kramer Filip župnik 3 f., Peruzzi Ferdo 1 f., Kovačič Maria 20 sold., Mozetič Janez 20 sold. Eno društvo pri kerčmarju „Tinea“ 80 sold.,

V Prvačini: Gregorič Vinko 1 f., Zorn Janez 20 sold., Koc Jozef 30 sold., Furlani Jozef 20 sold. Gregorič Janez 30 sold. — Skupaj 18 f.

V Ribenbergu: Iv. L. 1 f., Poljski fantje 1 f., Dobromisleča gospodična 1 f., Čas. gosp. S. Gr. 2 f., Čas. gosp. Br. 1 f., Ant. Pečenko 1 f., Žegur Jakob 50 kr., Fabiani Fr. 60 kr., Čičron Jože 50 kr., Colja Fr. 60 kr., Kerševan Janez 30 kr., Pavlica Fr. 40 kr., Birsia And. 30 kr., Gerzej Ant. 20 kr., Licen Jože 20 kr., Josip Sig. Furlani 1 f., Licen And. 20 kr., Jazbie Jož 5 kr., Mahnič Josip 50 kr., Furlani Ivan 1 f., Karrer Nace 50 kr., Četroški fantje 1 f. 50 kr. Skupaj 15 f. 35 kr.

V Cerknem: Fr. Peternej 2 gl., J. Klemenčič 50 kr., Al. Peternej 50 kr., Likar 1 gl., Vadnov 1 gl., J. Kovačič 1 gl., P. Podobnik 2 gl., Ant. Lapanje 50 kr., M. Močnik 50 kr., O. H. 40 kr., M. G. 40 kr., Mr. 50 kr., Sattler 30 kr., J. M. 40 kr., M. Močnik 1 gl., A. Brelih 30 kr., Obid, Rojic, Močnik po 20 kr., Arion 50 kr., J. J. 1 gl., J. Wagentrutz 1 gl., Bevk 50 kr., J. 2 gl., B. 2 gl., M. Peternej 50 kr., J. Tušar 1 gl., K. Peternej 50 kr., J. C. Tušar 1 gl., K. Peternej 50 kr., M. P. 30 kr., Fr. Celik 50 kr., T. Kosmač 50 kr., Jože Rojic-Cerin 10 kr., Kumer 20 kr., L. Sedej 40 kr., Jera Kosmač 1 gl. 10 kr. Skupaj 25 goldinarjev.

(**Književnost**) Gospod Ivan Lapajne nadučitelj v Ljutomeru je izdal po prof. dr. Evgenu Netolicku poslovenjen prirodo opis s podobami za narodne ali ljudske šole in za prvi poduk na višjih dekliških šolah. Ta prav izvrstna kajiga se priporoča posebno učiteljem na deželi, ker jo bodo lahko prav uspešno rabili v šoli. Ditava se pri g. izlavitelju.

Gospod Ivan Tomšič, učitelj in urednik „Vrtca“ je izdal 1. zvesek gledaliških iger za slovensko mladino. Ta knjižica, katero gorko priporočamo vsim roditeljem in drugim prijateljem otrok, se dobiva po Vrteevem uredništvu po 20 kr.

(**Slovenski Narod**) je bil uže trikrat zaporedoma konfisciran.

(**Pešpolk baron Raming**) je odšel iz Presburga v Dalmacijo; enako čaka slovenski polk Kuhn povelja, da odrine v Dalmacijo.

(**Okrožnica**) Z okrožnico 18. januarja 1871 šte. 24 pozivljala je podpisana kupčijska in obrtniška zbornica gospode tergoce in obrtnike, da bi si preskrbeli nove mere in vage, ter da bi začeli rabiti jih uže v tekočem letu in da bi naznanili tudi kupno ceno blaga, kakoršna se bode ustanovila v primeri sedanje mere in vage.

Ker je pa ostal brez uspeha ta poziv ga podpisana zbornica ponavlja, ter poudarja še enkrat, kako je neobhodno potrebno, da se privadi občinstvo novopeljenemu sistemu, ker le na ta način bo le mogoče, da se v okom pride napakam in zmešujavam, koje smo opazovali pri vpeljani novega denara, in ki bojo tukaj še večji in množejši, če se naenkrat vpelje oblatorično izključljiva raba nove mere in vage, kar se bo zgodilo s. 1. jan. 1. rijem 1876.

Prepirov in sumničenja gotovo ne bo manjkalo med občinstvom in prodajalci, kar bi pa zadnjim le v škodo bilo. Zategavoljo pa tirja njih lastna korist, da skušajo temu v okom priti skozi to, da uže sedaj ponudijo priliko občinstvu primerjavati kupovanje po enem in drugem sistemu.

Od kupčijske in obrtniške zbornice v Gorici dne 16. avgusta 1875.
Podpredsednik: Andrej pl. Pauletig m. p.

(**Narodne zastave**) V nedeljo 15. t. m. smo videli vihrati slov. zastave na novo dozdani Dr. Rojčevi hiši za mesnicami. Veselilo nas je to temveč, ker se hoče novejših časov naša zastava siloma zatreti. Imamo pa tudi domačih strahopetnežev obilo, ki se bolj boje narodne zastave, nego hudič križa. Da, ko pride odločilen čas, skreči se jim vsa korajža!

(**Ponarejeni Avstrijski denar**), je izdajal na sv. Gori in po Gorici neki italjan iz Vidma. Policija ga je zasačila in zaprla.

(**Obrojena je bila**), neka Ana Volk iz Kanala na 6 tednov ječe zaradi zanemarjena skrbi za svojega otroka, kojega je samega doma pustila in je zgorel.

(**Prepirov žalostni nasledki**) V nedeljo večer so se zbrali nekteri kronberški fantje v krčmi Bonetovi v Kronbergu. Bili so dobre volje, ter se mirno veselili. Pozneje pa pridejo Ajševićani. Prvi in drugi pa gojijo uže več časa prepir med seboj, še posebno od zadnje loške šagre. — Staro tekmovalje zopet začne. Kronberški fantje se niso hoteli vdati ajševskim, a ti ne unim. Boj se vname hudo; potepen je bil kronberški fant Jože Križaj tako, da je imel, kakor je komisija konstatala, 54 udarcev na svojem životu. Na to je bil poklican iz druge krčme Martin Križaj brat prvega češ, da naj gre hitro, da Jožeta hočejo umoriti. Naglo prileti Martin Križaj, in prebode z nožem trebuh in čreva glavarju nasprotne stranke, Štefanu Ceju, po domače Pankarju, kateri se pol mrtev na tla zgrudi. Umerl je v torek ob

6. uri zjutraj, zapustivši ženo in več otrok. Ko ga je duhovnik previdel, odgovoril je, da Križaju rad odpusti, da saj si je sam kriv. — Martin Križaj je tudi ajševskega fanta Andreja Ceja, Oglarja na več straneh močno z nožem ranil, ter tretji brat Jakob Križaj je še Oglarju s kamenom dodal. — Morilec se je sam predstavljal c. k. sodniji.

Na eni strani so se bojevali trije imenovani bratje a na drugi strani, da jih je bilo okoli 16--20; vendar pa so prvi 3 žalostno zmagali, ker Parkar je uže pod črno zemljo, a Oglar še na postelji trpi.

(**Nesreča**). Marija Hojak omožena v Čepovanu se je podala minulo nedeljo 15. t. m. na božjo pot k sv. Roku v Gorico. Na poti jo sreča njen prijatelj in jo povabi k sebi na voz. Reva se še nij dobro vsela, konj se splaši in dirja po strnem klancu svet gorskem, voz prileti v neko kamenito kolono in verže nesrečno ženo na cesto, kder se je ob kamnu tako hudo v glavo pobila, da je po štirih urnah stašnem terpljenji dušo zlihnila. Ponedeljek so jo goriški zdravniki rezali. Stala je bila 62, let, bogata in zapustila je edinega sina.

(**Čudna smrt**). V nedeljo 15. t. m., se je igral z revolverjem neki Jože Klančič, študent v Podgori, pri oknu svojega stanovanja. Nehotečemu se revolver sproži in strel šine mimo glave domačega sluga in ga le malo popraska, a ta se tako prestraši i tako nesrečno pade, da se je smrtno na glavi pobil in v malem času umrl. Vsled strahu ga je zadel mervud tako, da je bil na celem životu neobčutljiv in samo možgani so bili nepoškodovani; zbadali so ga sé šivanko, a on je le gledal, občutil nij nič.

(**Zadnje vesti**) Kakor poročajo italjanski listi, sta oba sinova Garibaldijeva z nekaterimi ital. prostovoljci odpotovala v Hercegovino. Naša vlada je sopet odposlala 2 pešpolka v Dalmacijo. — 1050 turških vojakov je nekda vendar stopilo na zemljo pri Kleku. — Avstrija nekda brani obročnim prestop v Hercegovino; vendar pa jih je sopet mnogo šlo Srbov in drugih oboroženih in neoboroženih, kateri zadnji dobivajo orožje v Črnogori.

Janez Keršovani

civilni inženir

je odprl svojo pisarno v Gorici Contrada Municipio (magistratni ulici) št. 39. I. nadstropji. Priporoča se sl. občinstvu za vsa tehnična dela, to je razne stavbe, ceste, mostove i. t. d. za izdelovanje načrtov, proračunov in nadzorovanje pri raznih stavbah, s kratka za vsa opravila, ki spadajo v inženirsko stroko, obljubuje hitro, natančno in ceno postrežbo strank.

Naj boljša knjiga

Naj boljša knjiga

o metrcni meri in vagi je:

Nauk o desetnih (decimalnih) razlomkih in njih upotrebljevanji pri računih z metrično mero in vago in 90 natančnih primerjalnic dosedaj v Avstriji v rabi bivših mer in vag in metrične mere in vage.

Prodajajo jo: J. Giontini, O. Klerr, Kleinmayer & Bamberg in „Narodna tiskarna“ v Ljubljani; E. Liegel v Celovci; J. Pajk v Mariboru; Th. Drexel v Celji; E. Fillak v Gorici; F. H. Schimpf v Terstu; Albrecht & Fiedler v Zagrebu. Dobiva se tudi pri pisatelji J. Žnidaršiču na Premu (via St. Peter). — Cena: 60 kr.

Naj boljša knjiga

PRODAJA

pravega domačega vina.

Belo Vipavsko od 10 do 12 gol. vedro
Črno Frijulansko „14“ „16“

Dobiva se v drogeriji
Seppenhoferjevi
na Travniku.